

УДК 72.01

АБИЗОВ В.А., ВОВКОТРУБ О.М.

Київський національний університет технологій та дизайну

DOI:10.30857/2617-0272.2018.3.3.

ОСОБЛИВОСТІ ТИПОЛОГІЇ ТА ДИЗАЙНУ РОЗВАЖАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Мета. Виявлення особливостей класифікацій та системно-структурних засад типології архітектурного середовища розважальних закладів. Розгляд особливостей дизайну об'єктів дозвілля згідно з ієрархічними рівнями формування та розвитку їх середовища.

Методика. Дослідження базується на системному підході, який дозволяє розглядати архітектурне середовище розважальних закладів як ієрархічно підпорядковану цілісність. Використано також методи історичного, порівняльного та типологічного аналізу, натурних обстежень.

Результати. В статті узагальнені особливості типології розважальних закладів. Розглянуто специфіку їх розташування в містах та сільських населених пунктах. Запропоновано класифікацію розважальних закладів за розміщенням в будівлях. Виявлені ієрархічні рівні формування та розвитку дизайну архітектурного середовища об'єктів дозвілля. Розглянуто особливості та приклади дизайнерських рішень, в тому числі в існуючих будівлях і спорудах з урахуванням перепрофілювання та адаптації їх для розважальних закладів.

Наукова новизна. Досліджено та систематизовано типологію розважальних закладів, запропоновано їх класифікацію за розміщенням в будівлях. Наведено особливості дизайну розважальних закладів у відповідності до виявлених ієрархічних рівнів формування та розвитку архітектурного середовища об'єктів дозвілля.

Практична значимість. Виявлені особливості типології та підходи до формування середовища і дизайну розважальних закладів можуть бути використані у практичній діяльності дизайнерів та організації дозвілля, що дозволить впровадити при їх проектуванні креативні ідеї та ефективні засоби створення гармонійного середовища.

Ключові слова: розважальні заклади, класифікація, типологія архітектурного середовища дозвілля, ієрархічні рівні, дизайн, інтер'єр.

Вступ. Об'єктивні закономірності розвитку дизайну розважальних закладів та різноманітні засоби впливу проєктувальників на їх формування неможливо розглядати поза контекстом соціально-економічних, економічних, типологічних, технічних, естетичних та інших аспектів і чинників. Кожен з них, в той чи інший спосіб, впливає як на концептуальне вирішення, так і на остаточну реалізацію об'єктів дозвілля.

Ключова роль у формуванні їх середовища належить типологічним чинникам, до яких належать особливості типології громадських будівель,

удосконалення та розвиток їх функціонально-просторової структури, елементів благоустрою та облаштування [1].

Недостатня вивченість проблеми архітектурно-просторової та художньо-образної виразності розважальних закладів дозвілля зумовлюють необхідність розгляду сучасних тенденцій організації їх типологічної та функціонально-планувальної структури, різноманітних дизайнерських і композиційних вирішень.

Незважаючи на складність політичної ситуації в Україні, напружений ритм життя людей вимагає створення та розширення об'єктів і місць для проведення дозвілля та

відпочинку. Свого часу це спричинило появу великої кількості торгово-розважальних центрів, які містять кілька основних функцій – торгівельну, розважальну і харчування, що є зручним для населення. Такі багатофункціональні заклади є частиною публічного простору міста, який водночас має певні межі та як правило відокремлюється окремою будовою.

Дослідженням даної тематики присутні в працях Н. Іванечка [2], Т. Успенської [3], В. Стальної [4], які присвячено аналізу процесів формування індустрії дозвілля й розваг в цілому та розважальних зон зокрема. В той же час доцільним є узагальнення засад класифікацій та відповідних дизайнерських вирішень розважальних закладів.

Постановка завдання. Узагальнення типологічної та художньо-просторової організації розважальних закладів буде сприяти подальшому удосконаленню їх розвитку в сучасних умовах. Метою статті є виявлення особливостей типології і формування гармонійного архітектурного середовища розважальних центрів та специфіки їх композиційно-просторової організації, зокрема в умовах адаптації приміщень існуючих споруд.

Результати дослідження. За роки незалежності у соціальному й культурному просторі України відбулися радикальні зміни, що обумовили появу нових культурних зразків, стилів життя та практик організації дозвілля. Відповідним чином розширюється і типологія розважальних закладів, яку, у межах своїх наукових інтересів та завдань, частково вирішують, архітектори (Х.А. Бенаї, О. Лукаш, О. Соловей, К. Теслер), соціологи (І. Віннікова, Ю. Ланкінен), педагоги (О. Кудінова, М. Монастирська), економісти (К. Георгіадіс, Р. Гюлумян).

Найбільш поширеною є класифікація закладів культури та дозвілля за:

– кількісним складом (від невеликої кількості осіб до чисельних міжнародних рухів);

– напрямом діяльності (від внутрішньої роботи закладу до впливу на навколишнє середовище шляхом просвітницької, розважально-рекреаційної, профорієнтаційної, соціально-культурної діяльності);

– демографічною ознакою (від сільських, селищних, районних закладів культури й дозвілля до міських та загальнодержавних);

– функціональною ознакою (від монофункціональних і спеціалізованих до поліфункціональних закладів);

– статевою ознакою (гомогенні й гетерогенні об'єднання);

– соціальними орієнтаціями (студентські, жіночі, організації для дітей та підлітків, клуби для військових вчителів тощо);

– змістом діяльності (спортивні, музичні, релігійні, літературні об'єднання);

– віком учасників дозвілля (молодіжні, підліткові, особи похилого віку) [5].

Іноді критеріями визначення типології виступають цілі та способи організації діяльності дозвілля (наприклад, гурток бісероплетіння, клуб шахматистів), або ж провідною є структура розважального закладу (аквапарк, веллнесс-центр або дендропарк), що й визначає специфіку його діяльності.

На думку німецьких вчених Дж. Тріша та В. Окенфельса [6], доцільно розглядати комплекси культури та дозвілля, класифікуючи їх на:

– заклади, спрямовані на створення й популяризацію культурних, мистецьких чи художніх цінностей (палаці та будинки культури, культурно-мистецькі комплекси);

– заклади, провідними функціями яких є розважальна, оздоровча або ж спортивна робота (культурно-спортивні комплекси, рекреаційні центри, розважально-рекреаційні центри);

– заклади, головними для яких є соціальна робота (наприклад, з «важкими» підлітками, інвалідами), професійна орієнтація, надання соціально-культурної допомоги людям похилого віку, емігрантам, жінкам (соціально-культурні центри, соціальні клуби).

Серед розважальних закладів найпоширенішими є дитячі та сімейні розважальні комплекси. Вони розміщуються в окремих приміщеннях (стаціонарних чи тимчасових) або ж функціонують як структурна складова іншого закладу (наприклад, торгово-розважального центру або музею). Розважальні центри у системі торгівельних зон утворюють другу групу розважальних комплексів. Розважальна складова притаманна більшості торговельних об'єктів сучасного суспільства, оскільки значно підвищує конкурентоспроможність і привабливість закладу. До третьої групи розважальних комплексів належать парки розваг (парки культури і відпочинку, тематичні парки, парки атракціонів, аквапарки). Рекреаційно-розважальні та спортивно-розважальні заклади (пейнтбольні клуби, веллнесс-центри, СПА-салони, фітнес-центри) утворюють четверту групу розважальних комплексів. П'яту групу охоплюють розважально-відпочинкові комплекси, метою яких є організація ефективного відпочинку людини шляхом удосконалення її дозвілля.

Серед основних принципів обслуговування у розважально-відпочинкових комплексах можна назвати такі:

- індивідуальний підхід, комплексність в організації заходів дозвілля,
- систематичність проведення заходів дозвілля та їх цілеспрямованість, свобода вибору та добровільність участі, театралізація, синтез усіх видів мистецтв.

Доволі ґрунтовно проблематика розважального центру як важливого

елементу соціально-економічної й культурної інфраструктури міського простору вивчається у межах урбаністики, а процеси моделювання й конфігурації міста, шляхи його оптимізації, трансформації інституційних структур, зміни індивідуальних мотивацій і переваг населення, привертають увагу багатьох дослідників (Д. Брук «История городов будущего», Р. Вентурі, Д.С. Браун, Ст. Айзенур «Уроки Лас-Вегаса. «Забутый символизм архитектурной формы»; Ск. Маккуайр «Медийный город: медиа, архитектура и городское пространство»; Р. Флоріда «Кто твой город? Креативная экономика и выбор места жительства»). В цьому зв'язку розглядати типологію розважальних закладів за їх містобудівним розташуванням та територіальною ознакою, а саме: у містах; у сільських населених пунктах.

Згідно з класифікацією Державних будівельних норм міста поділяються на найкрупніші (понад 800 тис. осіб), крупні (понад 500 до 800 тис. осіб), великі (понад 250 до 500 тис. осіб), середні (понад 50 до 250 тис. осіб), малі, (до 50 тис. осіб, включаючи селища).

Відповідна класифікація сільських населених пунктів – від найкрупніших (понад 5 тис. осіб) до малих (менше 0,2 тис. осіб). При цьому слід вважати, що у найкрупніших, крупних, і великих містах крім центрального (головного) загальноміського комплексу розваг мають бути комплекси розваг районного значення з огляду на транспортну та пішохідну доступність. Вони, як правило, розміщуються на перехресті магістральних автомобільних й пішохідних шляхів у громадських центрах міста та району і діють, зазвичай, у структурі торговельно-розважальних комплексів. Разом з цим деякі складові функції дозвілля можуть розташовуватися у наближених до житла громадських і торговельних центрах

мікрорайонів та крупних житлових утворень. В той же час для туристичних та курортних міст структура розважальних закладів має бути більш розвиненою з розташуванням у відпочинкових зонах.

В сучасному світі стрімко розвиваються великі міста. В них будуються нові торгово-розважальні центри, ресторани та різні місця для проведення дозвілля. Індустрія розваг у великих містах щорічно набуває обертів, та поряд з тим є мало дослідженими особливості побудови розважальних центрів у селищах. Це є досить актуальною темою, зважаючи на те, що конкуренції як такої в селищі не існує, заклад такого типу буде користуватися великою популярністю та приносити достатні доходи власникам. А так як заклади такого типу для селища це певна новизна, відвідуваність такого закладу у відсотковому співвідношенні буде більша в порівнянні з розважальними центрами у великих містах. Певна частина населення в маленьких містах чи селах хотіли б проводити час в затишному кафе чи ресторані, пограти в боулінг, більярд тощо, проте зазвичай не мають такої можливості та їдуть за пошуком дозвілля до великих міст.

Розмістити розважальний заклад в селищі можливо в існуючих будинках культури, адаптувавши відповідним чином їх об'ємно-планувальну структуру. Компаративний аналіз діяльності закладів культури клубного типу України за 1995–1999 роки засвідчив про різке зменшення їх мережі, зокрема на 2035 одиниць (10%). Тенденція до зменшення відбувалася і в наступні роки, так за період з 2001–2005 рр. клубних закладів стало менше в країні на 235 (1,3%); в сільській місцевості за даний період мережа зменшилась на 1,5%, що складає 254 заклади. Більшість приміщень даного типу характеризуються великою площею, капітальними конструкціями, добре розвиненою інфраструктурою,

вдалим розміщенням самого будинку та великою прилеглою територією. Такий тип приміщення добре підходить для проектування в ньому розважального закладу.

В той же час варто зауважити, що в невеликих сільських населених пунктах (до 2–3 тис. осіб) створення окремо розташованого розважального закладу не завжди буде ефективним і економічно вигідним, тому необхідно враховувати специфіку міжселищних зав'язків і передбачати створення міжселищних розважальних комплексів в великих селах і малих містах, які могли би задовольняти потреби населення невеликих сіл, з урахуванням їх відповідної транспортної доступності. В невеликих селищах в цьому випадку доцільно облаштовувати окремі функціональні заклади культури та дозвілля, які можуть розміщатися при будівлях сільських рад, шкіл, клубів тощо.

Сучасний розважальний комплекс – це ідея концентрації різнопланових форм відпочинку. Відмінною рисою розважальних центрів виступає комплексність послуг, що надаються: кінотеатр, ігрова зона, боулінг, більярд, зона швидкого харчування та ресторанний дворик, які має об'єднувати загальна концепція.

Розважальні комплекси – доволі складні й, водночас, унікальні заклади дозвілля. Численні функції, концентруючись у діяльності подібних закладів, створюють величезну кількість різноманітних конфігурацій. До того ж, процес реалізації цих функцій здійснюється під постійним впливом різноманітних зовнішніх чинників, що необхідно враховувати, аналізуючи діяльність подібних закладів.

Ринок розважальних центрів в Україні активно почав формуватися з 2005–2006 років, коли, крім розрізнених невеликих кімнат для комп'ютерних ігор при кінотеатрах стали створюватися повноцінні

дитячі розважальні заклади. Незабаром з'явився формат дитячих розважальних центрів у складі торгових об'єктів, який отримав розвиток і завоював популярність в особі таких операторів, як «Іроленд», «Пластилін», «Ураган» та ін. Ці об'єкти створювалися на орендованій оператором площі в торговельних центрах (ТЦ). Вони являють собою окремі зони площею 800 – 1500 м² з кафе, розважальними центами та приміщеннями.

Кризові явища 2008 – 2009 років з об'єктивних причин пригальмували бурхливий розвиток діючих мережевих операторів, а також появу нових. Частково це пов'язано з певним падінням прибутковості розважальних об'єктів. У той же час більшість споруджених тоді торгових об'єктів вже мали у своїх планах розважальну складову, оскільки об'єктивно це значно підвищує конкурентоспроможність і привабливість діючих торговельних центрів. До 2010 року були побудовані центри сімейного дозвілля, в яких крім дітей можуть проводити час дорослі. Найбільш яскравими прикладами таких центрів є «DreamTown» і «Blockbuster» [7].

До розглянутих особливостей типології вважаємо за доцільно додати ще класифікацію розважальних закладів за розміщенням в будівлях, а саме:

- в окремо розташованих будівлях, створених для дозвілля;
- у складі будівель громадських і торговельних комплексів;
- у вбудовано-прибудованих до житлових будинків приміщеннях;
- в існуючих будівлях і спорудах з перепрофілюванням та адаптацією їх для розважальних закладів.

Перші розміщуються, здебільшого, у громадських центрах міст та відпочинкових зонах, другі – у комплексах розваг

загальноміського та районного значення, треті – у центрах мікрорайонів та крупних житлових утворень.

Останній варіант розміщення розважальних закладів, який може відноситися до різноманітних містобудівних ситуацій та територій, стає все більш розповсюдженим за кордоном у зв'язку з наявністю великої кількості будівель, що втратили свою первісну функцію, та економією міських територій.

Одним із цікавих та корисних прикладів адаптації та реновації будівель є торгово-розважальний центр «Palladium» у м. Прага (розробник «European Property Development»). На місці закритого монастира капуцинів з костелом Св. Йозефа були побудовані казарми, які використовувалися до 1996 р. Невеликий костел зберігся, а казарми стали основою для нової будівлі торговельного центру. За костелом розташований затишний дворик з незвичайним фонтаном.

«Palladium» це комплекс не тільки для покупок, а й для відпочинку. Магазили на всіх п'яти поверхах обладнані найсучаснішою торговою технікою. Торговельний центр має понад три десятки ресторанів, барів і кафе, а також казино. На території центру розташований розважальний комплекс «Hrad Zabavy», що містить дитячу зону – студію розвитку «Umka», атракціони, ігрові автомати для дітей різного віку [8].

Комплекс «Palladium» став яскравим прикладом інтеграції сучасних елементів в структуру історичної будівлі (рис. 1).

Іншим не менш цікавим прикладом реновації нефункціонуючої промислової споруди, а саме газометрів 1896–1899 рр. є спорудження в комплексі громадських будівель ТЦ «Gasometer City» у м. Відні (інж. Т. Herrmann, F. Karaun).

Рис. 1. Загальний вигляд і інтер'єр торгово-розважального центру «Palladium», м. Прага, Чехія

Рис. 2. Загальний вигляд і інтер'єр торгово-розважального центру «Gasometer City», м. Відень, Австрія

Рис. 3. Торгово-розважальний центр «Mall of the Emirates», м. Дубай, ОАЕ

Чотири колишні газгольдери, що використовувались для зберігання природного газу були закриті, морально та

фізично застаріли, а у 1999–2001 рр. перепрофільовані у комплекс ТЦ «Gasometer City». Комплекс із чотирьох

газосховищ вміщає 615 сучасних житлових апартаментів, офіси, більше 70 магазинів, ресторанів, кінотеатр, конференц-зал на 3500 чоловік. Головний і найбільший блок розташовується на 3-х рівнях газометру «А» та виконує торговельну функцію. Увесь громадський торгово-розважальний комплекс – це 450-метровий, 4-х поверховий торговий центр, розміщений у кожній з чотирьох будівель газометрів з прилеглим до них додатковим центром «Е». У комплексі є ресторани, а в центрі «Е» знаходиться кінотеатр, боулінг та більярд. У підвалі газометру «В» знаходиться концертний Зал «Die Bank Austria Gasometer Halle» на 1400 м², що вміщує 4200 чоловік. В «Gasometer Hall» проводять концерти, показують мюзикли, вистави сучасної опери, театру, кабаре, дискотеки тощо. Досить різні між собою газометри «С» і «D», пов'язані скляним «містком» з головного торгового центру. Внизу під магазином розміщено величезний підземний паркінг площею 15 000 м² на 350 машино-місць (рис. 2).

Дизайн інтер'єрів цих розважальних комплексів відрізняється контрастністю та різноманітністю художньо-образних засобів дизайну, застосуванням сучасних будівельних матеріалів, вишуканою кольоровою гамою та ефективним і естетичним світлотехнічним вирішенням. Враховуючи цей корисний закордонний досвід, слід зауважити, що при формуванні дизайну інтер'єрів в умовах адаптації приміщень існуючих будівель і споруд мають бути комплексно розв'язані питання пристосування їх просторів до функцій об'єктів дозвілля з урахуванням сучасних форм і засобів технічного розвитку.

Основне завдання при проектуванні розважального комплексу – це максимальна оптимізація використання його простору, а також привабливий зовнішній та внутрішній дизайн будівлі. Від цього залежить купівельна привабливість і

статус підприємства. При його проектуванні мають комплексно та послідовно вирішуватися наступні аспекти: описані вище різні особливості типології розважальних закладів; характеристики містобудівного розташування будівель та особливості їх реновації в разі використання для потреб об'єктів дозвілля; правильне функціональне зонування й ефективне використання площ згідно з їх призначенням; раціональність архітектурно-планувального та композиційного рішення; різноманітне предметно-просторове наповнення закладу; використання сучасного технологічного обладнання, та прогресивних інженерних систем; протипожежні заходи. При цьому кожен елемент системи чи підсистеми розважальних комплексів повинен розглядатися як цілісна система певного рівня.

При системному підході, сутність якого складається з реалізації вимог загальної теорії систем, об'єкт проектування розглядається як сукупність взаємозалежних елементів і компонентів, що утворюють систему, яка зв'язує компоненти загальною метою, тому при формуванні дизайну інтер'єрів просторів закладів дозвілля їх варто поділити на відповідні ієрархічні рівні організації архітектурного середовища.

Першим ієрархічним рівнем проектування є організація внутрішнього середовища будівлі чи ансамблю будівель і споруд, об'єднуючого комплекс єдиним внутрішнім простором. На цьому рівні вирішується загальний просторовий та дизайнерський задум і ідеологія архітектурного середовища всього інтер'єрного простору, умови його взаємозв'язку та взаємодії з відкритим простором оточення. Дизайн торговельно-розважальних центрів повинен бути об'єднаний цілісним концептуальним

вирішенням і загальним композиційним задумом.

Другим ієрархічним рівнем буде організація внутрішнього середовища конкретних приміщень дозвілля будівлі чи комплексу з урахуванням зв'язку з іншими відкритими та закритими елементами середовища. На цьому рівні, як і на попередньому вирішується функціональне зонування, архітектурно-просторова композиція, загальне кольорове вирішення, але не загального внутрішнього простору будівлі, а вже окремих функціональних складових і приміщень. Кольоровому рішенню, освітленню і підбору світлового обладнання при проектуванні розважальних об'єктів також слід приділяти особливу увагу. Грамотно підібрана кольорова гамма у взаємозв'язку із світловим обладнанням може помітно зорозово збільшити або зменшити приміщення, створити комфортну та неповторну для відвідувачів атмосферу й емоційний ефект.

Третім структурним блоком є предметне наповнення середовища та композиційне й художньо-образне вирішення основних системоутворюючих елементів та фрагментів інтер'єру конкретного приміщення в контексті з його загальним середовищним задумом. До елементів предметного наповнення архітектурного середовища в першу чергу відноситься його обладнання, що має функціональне призначення, таке як меблі, візуальна реклами, устаткування, малі архітектурні форми, елементи інженерної інфраструктури.

Художнє проектування обладнання, поряд із необхідністю комплексного вирішення конкретних функціональних, конструктивних, ергономічних, економічних умов формування середовища повинно відповідати естетичним вимогам, які будуть відображати певну стилістику середовища. Так дизайн меблів, квітників, фонтанів,

скульптурних інсталяцій, світильників тощо має проектуватися згідно з загальним концептуальним задумом.

Насичення композиції та створення стилістичної виразності об'єктів дозвілля відбувається також і за рахунок виразних деталей декору та синтезу мистецтв, тому четвертим ієрархічним рівнем є естетичне вирішення, в разі необхідності, деталей декору та синтезу мистецтв. Гармонійний синтез об'єктів дизайну з образотворчим та декоративно-прикладним мистецтвом (художня кераміка, монументальний і декоративний розпис, художній текстиль, скульптурні композиції, ужиткові вироби з деревини, металу, скла тощо) є вагомим засобом їх органічної взаємодії та зв'язку з архітектурним середовищем. Тут варто пам'ятати також і про вмиле використання засобів ландшафтного мистецтва і фітодизайну, адже рослини, трави і квіти та їх змістовні й естетичні комбінації мають чимале значення у облаштуванні середовища розважальних закладів.

І нарешті, останнім п'ятим рівнем є використання відповідних будівельних матеріалів і виробів. Вмиле використання традиційних будівельних матеріалів (кам'яних, керамічних, деревини) та їхньої фактури надає особливі природні художньо-образні характеристики та своєрідність середовищу. В той же час високий розвиток науково-технічного прогресу та впровадження нанотехнологій в подальшому відкривають широкі естетичні та художньо-образні можливості застосування, поряд із традиційними, інноваційних виробів і матеріалів (бетон та залізобетон; анодований метал, скло та інші матеріали і вироби з мінеральних розплавів; полімерні матеріали) для створенні неординарних середовищних композицій та реалізації сміливих творчих дизайнерських задумів (рис. 3). До сказаного вище варто також додати, що потрібно враховувати той факт, що дизайн

розважального комплексу необхідно періодично оновлювати, вносити зміни в його художнє оформлення, яке не повинно бути статичним, при цьому важливим є забезпечення стилістичної цілісності просторового та художньо-образного вирішення комплексу.

Висновки. В статті досліджено особливості формування архітектурного середовища розважальних закладів, узагальнено особливості типології та дизайну розважальних закладів та розглянуто специфіку їх розташування в населених пунктах та будівлях. Аналіз зарубіжного досвіду формування дизайну інтер'єрів розважальних закладів в умовах адаптації приміщень існуючих будівель і споруд свідчить про економічну доцільність і перспективність такого підходу та їх перепрофілювання й реновації з урахуванням первісного об'ємно-планувального рішення. При формуванні розважальних центрів слід комплексно вирішувати питання їх раціональної функціональної, просторової, конструктивної, технологічної, інженерної організації. Дизайн об'єктів докільця та їх елементів повинен бути об'єднаний загальною композицією, що залучує відвідувачів привабливим виглядом і високим ступенем комфорту, та забезпечувати стилістичну цілісність просторового та художньо-образного вирішення комплексу.

Література

1. Абизов В.А. Фактори та умови, що визначають дизайн середовищних систем і об'єктів. *Вісник КНУКіМ: Мистецтвознавство*. Вип. 19. 2008. С. 4-17.
2. Іванечко Н. Основні тенденції інтеграційних процесів на ринку торговельно-розважальних послуг України. *Галицький економічний вісник*. 2010. № 3. С. 69-73.
3. Успенська Т. О. Основні тенденції розвитку дитячих розважальних зон та центрів дозвілля в торгово-розважальних комплексах

Кожен елемент системи чи підсистеми розважальних комплексів повинен розглядатися як цілісна система певного рівня, яка зв'язує їх компоненти загальною метою. Ієрархічними рівнями організації архітектурного середовища при формуванні дизайну інтер'єрів просторів дозвілля є наступні: організація всього внутрішнього середовища будівлі чи ансамблю будівель, що об'єднує комплекс; організація внутрішнього середовища конкретних приміщень дозвілля будівлі чи комплексу; предметне наповнення середовища; синтез мистецтв; використання відповідних будівельних матеріалів і виробів.

Такі системно-структурні засади типології внутрішнього середовища розважальних закладів дозволять глибше зрозуміти цей феномен й достовірно визначити вимоги і умови їх формування і реалізації на різних ієрархічних рівнях, та можуть бути ефективно використані для подальших досліджень тенденцій та перспектив розвитку дизайну інтер'єрів сучасних об'єктів дозвілля. Подальші дослідження цієї проблеми доцільно також спрямувати на вивчення можливостей використання просторів та формування дизайну різноманітних існуючих будівель і споруд з урахуванням їх перепрофілювання та адаптації для розважальних закладів.

великих мегаполісів України. *Архітектурний вісник КНУБА*. 2013. Вип. 1. С. 162-168.

4. Стальная В. Индустрия развлечений: тенденции развития. *Маркетинг*. 2009. №4. С. 91-104.
5. Петрова І. В. Розважальний комплекс в сучасній Україні: проблема типології. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Філософія, культурологія, соціологія. 2015. Вип. 10. С. 140-148.
6. Triesch G., Ockenfels W. Interessenverbände in Deutschland: ihr Einfluss in Politik, Wirtschaft

und Gesellschaft. Munchen; Landsberg am Lech: Olzog, 1995.

7. Розважальні центри: вчора, сьогодні, завтра... Property Times. 2011. № 10 (351).

8. Торговий центр PALLADIUM. URL: <http://www.praga-praha.ru/palladium> (дата звернення 23.06.2018).

References

1. Abyzov, V.A. (2008). Faktory ta umovy, shcho vyznachaiut dyzain seredovyshchnykh system i ob'ektiv [Factors and conditions that determine the design of environmental systems and objects] *Visnyk KNUKiM: zb. nauk. prats. Mystetstvoznavstvo*. – Herald KNUCaA: collection of scientific works. Art studies, 19, 4-17 [in Ukrainian].

2. Ivanechko, N. (2010). Osnovni tendentsii intehratsiinykh protsesiv na rynku torhovelno-rozvezhalnykh posluh Ukrainy [Basic tendencies of integration processes in the market of trade and entertaining services of Ukraine] *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*. – Galician economical whistle, 3. 69–73 [in Ukrainian].

3. Uspenska, T. O. (2013). Osnovni tendentsii rozvytku dytiachykh rozvezhalnykh zon ta tsestriv dozvillia v torhovo-rozvezhalnykh kompleksakh velykykh mehapolisiv Ukrainy [Main tendencies of development of children's entertainment zones

and leisure centers in shopping and entertainment complexes of large megacities of Ukraine] *Arkhitekturnyi visnyk KNUBA – Architectural Bulletin of KNUBA*, 1. 162–168 [in Ukrainian].

4. Stalnaia, V. (2009). Yndustryia razvlechenyi: tendentsyy razvytyia [Entertainment industry: trends of development] *Marketynh – Marketing*, 4. 91–104 [in Russian].

5. Petrova, I. V. (2015). Rozvezhalnyi kompleks v suchasni Ukraini: problema typolohii [Entertaining complex in modern Ukraine: the problem of typology] *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Serii : Filosofiia, kulturolohiia, sotsiologiia* – Bulletin of the Mariupol State University. Series: Philosophy, Culturology, Sociology, 10. 140–148 [in Ukrainian].

6. Triesch G., Ockenfels W. *Interessenverbände in Deutschland: ihr Einfluss in Politik, Wirtschaft und Gesellschaft*. Munchen; Landsberg am Lech: Olzog, 1995.

7. Rozvezhalni tsestry: vchora, sohodni, zavtra [Entertaining centers: yesterday, today, tomorrow]. Property Times, 10 (351) [in Ukrainian].

8. Torhovyi tsestr PALLADIUM [Shopping center PALLADIUM]. URL: <http://www.praga-praha.ru/palladium> (Last accessed: 23.06.2018) [in Russian].

ОСОБЕННОСТИ ТИПОЛОГИИ И ДИЗАЙНА РАЗВЛЕКАТЕЛЬНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

АБЫЗОВ В. А., ВОVKOTRUB O. H.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Выявление особенностей классификаций и системно-структурных основ типологии архитектурной среды развлекательных заведений. Рассмотрение особенностей дизайна объектов досуга согласно иерархическим уровням формирования и развития их среды.

Методика. Исследование базируется на системном подходе, который позволяет рассматривать архитектурную среду развлекательных заведений как иерархически подчиненную целостность. Используются также методы исторического, сравнительного и типологического анализа, натурных обследований.

Результаты. В статье обобщены особенности типологии развлекательных заведений. Рассмотрена специфика их расположения в городах и сельских населенных пунктах.

FEATURES OF TYPOLOGY AND DESIGN OF ENTERTAINING ESTABLISHMENTS

ABYZOV V.A., VOVKOTRUB O. M.

Kiev National University of Technology and Design

Goal. Identification of features of classifications and system-structural principles of the typology of the entertaining institutions' architectural environment. Consideration of design features of objects of leisure according to the hierarchical levels of formation and development of their environment.

Methods. The research is based on a systematic approach that allows us to consider the architectural environment of entertaining institutions as hierarchically subordinate to the integrity. Also are used methods of historical, comparative and typological analysis, field surveys.

Results. The article generalizes features of the typology of entertaining institutions. The specifics of their location in cities and rural settlements are considered. The classification of

Предложена классификация развлекательных заведений по размещению в зданиях. Выявлены иерархические уровни формирования и развития дизайна архитектурной среды объектов досуга. Рассмотрены особенности и примеры дизайнерских решений, в том числе в существующих зданиях и сооружениях с учетом перепрофилирования, и адаптации их для развлекательных заведений.

Научная новизна. Исследована и систематизирована типология развлекательных заведений, предложена их классификация по размещению в зданиях. Приведены особенности дизайна развлекательных заведений в соответствии с выявленными иерархическими уровнями формирования и развития архитектурной среды объектов досуга.

Практическая значимость. Выявлены особенности типологии и подходы к дизайну развлекательных заведений могут быть использованы в практической деятельности дизайнеров и организации досуга, что позволит внедрить при их проектировании креативные идеи и средства создания гармоничной среды.

Ключевые слова: развлекательные заведения, классификация, типология архитектурной среды досуга, иерархические уровни, дизайн, интерьер.

entertaining establishments for placing in buildings is offered. The hierarchical levels of formation and development of the architectural environment design of leisure facilities are revealed. Features and examples of design solutions are considered, including the existing buildings and structures, taking into account the transformation and adaptation of them for entertaining establishments.

Scientific novelty. The typology of entertainment establishments is explored and systematized, their classification for placement in buildings is proposed. The peculiarities of the entertaining establishments design in accordance with the revealed hierarchical levels of formation and development of the architectural environment of leisure facilities are presented.

Practical significance. The revealed features of the typology and approaches of the design of entertaining facilities can be used in the practical activities of designers and leisure organizations, which will allow them to introduce creative ideas and tools for creating a harmonious environment during their design.

Key words: entertaining establishments, classification, typology of the architectural environment of leisure, hierarchical levels, design, interior.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ:

Абизов Вадим Адільєвич, д-р. архітектури, професор, професор кафедри дизайну інтер'єру і меблів, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0002-5494-8230, Scopus 57196951264, **e-mail:** vaddimm77@gmail.com

Вовкотруб Оксана Миколаївна, магістрант кафедри дизайну інтер'єру і меблів, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0003-0465-9817, **e-mail:** kseniavovkotryb@gmail.com

Цитування за ДСТУ: Абизов В. А., Вовкотруб О. М. Особливості типології та дизайну розважальних закладів. *Art and design*. 2018. №3. С. 30-40.

Citation APA: Abyzov, V.A., Vovkotrub, O. M. (2018) Features of typology and design of entertaining establishments. *Art and design*. 3. 30-40.

<https://doi.org/10.30857/2617-0272.2018.3.3>.